

Л і т е р а т у р а

1. Бореев Ю.Б. “Естетика”. – М.: Политиздат, 1988. – 255 с.
2. Булигина И.И. Методические основы профессиональной подготовки организаторов туристической анимации. Дис. ... канд. наук. – М., 1999.
3. Генералова И.Л. Развитие художественно-творческих способностей младших школьников средствами театрального искусства. Дис. ... канд. пед. наук. – М., 1997.
4. Киселева Г.Г., Красильников Ю.Д. Социально-культурная деятельность. – М., 2004. – 700 с.
5. Мамбеков Е.К. Организация досуга в Франции анимационная модель. Автореф. ... дис. канд. пед. наук. – СПб., 1992.
6. Паві П. Словник театру. – М., 1991. – 199 с.
7. Приежаева Е.М. Педагогические условия подготовки студентов до анимационной деятельности в процессе профессионально-туристической освіти. Дис. ... канд. наук. – М., 2000.
8. Філософський енциклопедичний словник. – М., 1983. – 700 с.
9. Шульга І.У. Підготовка соціального педагога до професійної педагогічної анімаційної діяльності. Дис. ... канд. пед. наук. – Новосибірськ, 2002.
10. Ярошенко Н.Н. Соціокультурна анімація Навчальний посібник. – М., 2000. – 87с.
11. Zimny J. Swiety Krzyz – miejscem historii, kultu i cierpienia. [w:] Wegry-Polska. 1000 lat chrzescijanstwa/ Sandomiers, 20003, s. 13-16. ISBN 83-7300-256-1.

**Авраменко М. М.,
м. Київ**

РЕФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В НІМЕЧЧИНІ

А н н о т а ц и я

В статті аналізується проблема реформування педагогічного образования в Германии. Рассматриваются особенности квалификационных уровней бакалавра и магистра. Исследуется использование элементов Болонского процесса в реформировании педагогического образования в Германии. Анализируются стандарты педагогического образования, профессиональные качества будущего учителя и компетенции, необходимые для работы в школе.

Протягом останніх років у Німеччині проводиться реформування вищої освіти з метою створення єдиного європейського простору вищої освіти. Введення ступеневої структури навчання з освітніми кваліфікаційними рівнями бакалавра і магістра є основним завданням політики вищої школи, яке пов'язане з реформуванням змісту й організаційних засад вищої освіти, диференціацією навчального матеріалу, який вивчається у вищій школі. Ступенева вища освіта відкриває додаткові можливості для студентів і працюючої молоді.

Реформа вищої освіти спрямована на скорочення тривалості навчання,

підвищення професійної кваліфікації, навичок і вмінь випускників відповідно до потреб сучасного ринку праці. Нова структура освіти гарантує мобільність студентів і високий рівень конкурентоспроможності німецької вищої освіти на міжнародному рівні.

Першим освітнім кваліфікаційним рівнем вищої освіти є бакалавр, на підставі якого молодий спеціаліст може розпочати професійну діяльність. Вступ до магістратури можливий лише при наявності диплома бакалавра.

Загальна тривалість навчання може бути від 3 до 4 років в бакалавраті і від 1 до 2 років в магістратурі. При послідовній структурі навчання найдовше студент навчається 5 років. Під час навчання в бакалавраті необхідно набрати 180 кредитів.

Ступенева вища освіта з освітніми кваліфікаційними рівнями бакалавра і магістра є основою для створення європейського простору вищої освіти і відповідає вимогам Болонського процесу. У контексті вищої освіти в Німеччині відбувається реформування організаційних засад і змісту педагогічної освіти.

У лютому 2005 р. Конференція ректорів вищих навчальних закладів Німеччини створила проектну групу, яка працювала над питаннями педагогічної освіти. Їй повинна була розробити рекомендації для ВНЗ. До складу проектної групи входило три робочі групи, які досліджували наступні теми: структура і організація педагогічної освіти; зв'язки між наукою і професійною орієнтацією учнів; стандарти, зміст і якість педагогічної освіти. На основі проведених досліджень були створені "Рекомендації щодо майбутнього педагогічної освіти у вищій школі", які обговорювалися на пленарному засіданні проектної групи восени 2005р.

Головна ідея "Рекомендацій щодо майбутнього педагогічної освіти у вищій школі" полягає в тому, що педагогічна освіта повинна орієнтуватися на компетенції і розвиток професійних якостей майбутніх вчителів. Проблема компетентісно орієнтованої педагогічної освіти актуальна перш за все для першої фази навчання, тому ця тема протягом тривалого часу обговорюється у вищій школі. Для забезпечення якості педагогічної освіти необхідно розробити стандарти, у яких будуть визначені необхідні компетенції, якими майбутні вчителі повинні оволодіти під час професійної підготовки і які треба розвивати і вдосконалювати протягом усього життя. Компетенції здобуті на першій і другій фазі педагогічної освіти повинні поглиблюватися й удосконалюватися вчителями під час професійної діяльності у школі.

Представники Конференції ректорів вищих навчальних закладів зазначають, що для успішного проведення реформи необхідним є визнання функціональних принципів вищої школи, так само як і використання елементів реформи Болонського процесу: перш за все автономія вищих навчальних закладів і посилення їх

відповідальності за якісний рівень освіти, що в значній мірі також залежить від держави. Реформування педагогічної освіти повинно відбуватися в контексті загального процесу організації педагогічної освіти з використанням елементів Болонського процесу і реформування вищої школи.

Суперечливим у реформуванні педагогічної освіти в Німеччині є те, що державний іспит несумісний із новою структурою освіти. З іншого боку принципи щодо реформування змісту освіти, орієнтація на модулі, оновлення навчальної програми, орієнтація на компетенції і стандарти, організація навчання за ступенями безпосередньо пов'язані з головними ідеями Болонського процесу.

Німецькі вчені вважають, що така політична деталь навчання, як державний іспит, який проводиться додатково до іспитів вищої школи, що проводить ВНЗ, повинен залишитися. Навчання, орієнтоване на якість і кінцевий результат, є важливим надбанням Болонського процесу, тому що збільшує відповідальність навчальних закладів і підвищує вимоги до якості педагогічної освіти, що позитивно впливає на підготовку вчителів. У межах концепції реформування педагогічної освіти важливим є взаємодія між школою, вищим навчальним закладом і державними установами, що займаються питаннями освіти.

Дискусія щодо реорганізації педагогічної освіти в Німеччині стосується змісту реформи. Представники Конференції ректорів вищих навчальних закладів виокремлюють наступні основні елементи реформи:

- компетентнісна орієнтація освіти, компетенції пояснюються за допомогою стандартів педагогічної освіти;
- ступені освіти у вищій школі, референдаріат і професійна практика;
- особливості навчального курсу майбутніх вчителів різних типів шкіл або різних ступенів школи (початковий і середній);
- зв'язок педагогічної освіти у Німеччині з положеннями Болонського процесу, заміна державного іспиту академічним іспитом з метою отримання кваліфікаційного рівня бакалавра і магістра;
- забезпечення належного наукового рівня педагогічної освіти, проведення досліджень із педагогіки і методики.

Незважаючи на погодження вищезазначених пунктів, відкритими залишаються наступні питання:

- затвердження КМК стандартів для педагогічної освіти для фахових дисциплін і фахової дидактики;
- полівалентність освіти, що зазначена у положеннях Болонського процесу;
- невизначена роль фахових вищих шкіл у наданні педагогічної освіти;
- підвищення кваліфікації педагогічних працівників;

– реалізація педагогічної освіти має складності, пов'язані з неоднорідністю програм не лише у різних землях, але й в окремих вищих школах;

– відсутність нових форм навчання і наочності педагогічної освіти.

Пропозиції щодо реформування підготовки вчителів у вищій школі зорієнтовані на актуальні практичні вимоги педагогічної освіти, специфічні можливості вищих шкіл, цілі і програму компетентісно орієнтованої реформи.

Представники конференції ректорів вищих навчальних закладів вважають, що реформування педагогічної освіти можна реалізувати за умови успішного подолання недоліків структури і змісту практичної частини навчання.

Навчання у вищій школі є першим ступенем довготривалого процесу розвитку професійних умінь. Учитель повинен як самостійно, так і за допомогою установ з підвищення кваліфікації вдосконалювати набуті уміння в професійній діяльності.

Найважливішими в межах реформування вищої освіти залишаються наступні питання:

– структура педагогічної освіти;

– стандарти, зміст і забезпечення якості педагогічної освіти;

– підвищення кваліфікації і професійний розвиток учителів.

При використанні компетентісно орієнтованого підходу в новій структурі педагогічної освіти важливими є наступні питання:

– визначення функцій навчання з метою отримання кваліфікаційного рівня бакалавра і магістра;

– використання полівалентності кваліфікаційного рівня бакалавра при визначенні професійних цілей у підготовці вчителів;

– диференціація педагогічної освіти відповідно до типу школи;

– поєднання кваліфікаційного рівня магістра і референдаріату;

– визначення завдань педагогічної освіти в системі вищої освіти;

У межах реформи педагогічної освіти в Німеччині планується введення повноцінного кваліфікаційного рівня магістра в обсязі 300 кредитів. На міжнародному рівні кваліфікаційний рівень магістра є загальноприйнятою передумовою для професійно-педагогічної діяльності. Скорочений кваліфікаційний рівень магістра (менше ніж 300 кредитів), який практикується в окремих землях, буде відмінено, тому що він не відповідає критеріям отримання кваліфікаційного рівня магістра.

Фахові предмети, фахова дидактика і педагогічні дисципліни будуть вивчатися в різному співвідношенні з метою отримання кваліфікаційного рівня бакалавра і магістра. Безсумнівним є те, що ці три сфери предметів збережуться на кваліфікаційному рівні як бакалавра, так і магістра, але на кваліфікаційному рівні бакалавра студенти будуть знайомитися з практичною стороною педагогічної професії.

Кваліфікаційний рівень бакалавра є першим кваліфікаційним рівнем, який надає студентам можливості вступу до магістратури. Полівалентність є невід'ємною складовою реформи педагогічної освіти і на думку представників Конференції ректорів вищих навчальних закладів має широке значення, яке полягає не лише в гнучкості і відкритості педагогічної освіти.

Бажаним є використання модульної системи під час навчального процесу в бакалавраті, що полегшує студентам перехід до іншого навчального закладу і надає можливість змінити спеціальність.

Важливе питання реформи стосується якості педагогічної освіти у вищій школі з урахуванням нових форм навчання, наочності і практичної орієнтації на основі компетентнісної моделі і освітніх стандартів педагогічної освіти.

Конференція міністрів культури представила стандарти з педагогічних дисциплін і планує створити стандарти з фахової дидактики і єдину навчальну програму. Першочерговим завданням вищої школи з одного боку є використання цих стандартів, а з іншого – затвердження стандартів з окремих навчальних предметів.

Стандарти педагогічної освіти і навчальна програма є важливою складовою компетентнісно орієнтованої педагогічної освіти. Вони гарантують студентам вищих навчальних закладів визнання дипломів. Стандарти і навчальна програма є підставою для заміни державного іспиту іспитом вищої школи. Стандарти повинні розроблятися у співпраці представників вищої школи, фахових товариств і міністерств, що займаються питаннями освіти. Стандарти диференціюються відповідно до етапів педагогічної освіти і відображають концептуальні завдання кожного. Стандарти педагогічної освіти є основою навчальної програми, яка реалізується в межах модульних конструкцій.

Навчальна програма містить цілі, пов'язані з професійними компетенціями і змістом навчання, вказує обсяг і рівень оволодіння фаховими і методичними компетенціями під час навчання за різних спеціальностей і містить теорії, концепти і методи, спрямовані на успішне оволодіння професійними знаннями. Навчальна програма забезпечує визнання дипломів, отриманих у різних навчальних закладах, і створюється на основі систематизованих наукових знань із предмета.

До професійної педагогічної освіти належать дисципліни, пов'язані з педагогічною професією: фахові дисципліни, фахова дидактика і педагогічні дисципліни. Важливе місце в педагогічній підготовці вчителів займають знання з фахового предмета, зокрема під час першого етапу фази навчання. У рамках реформи викладання фахових дисциплін обов'язковим є використання нових форм навчання і наочності при використанні модульної системи.

Під час вивчення фахових дисциплін студенти отримують базові знання з предметів, аналітично-критичні рефлексорні вміння і методичні компетенції, що є

підґрунтям для розширення професійних компетенцій. Під час вивчення фахової дидактики студенти оволодівають знаннями і вміннями щодо конструкції навчальної програми і змісту фахового предмета, комунікативними і діагностичними компетенціями. Педагогічні дисципліни спрямовані на підготовку майбутніх учителів до професійної діяльності в контексті школи. Частина педагогічного і дидактичного матеріалу в навчальній програмі бакалаврату і магістратури становить третину від усього навчального матеріалу.

Однією зі складових реформи є започаткування практики на першому етапі педагогічної освіти, в бакалавраті й магістратурі, використання інноваційних форм навчання і наочіння.

У межах реформованої вищої освіти виникає нове розуміння ролі вищої школи, знань з професійного підвищення кваліфікації вчителів, особистості вчителя в навчально-виховному процесі. Підвищення кваліфікації вчителя належить до основних завдань вищої школи. У вищій школі планується проходження вчителем курсів підвищення кваліфікації з метою поглиблення професійних компетенцій.

Вища освіта не може гарантувати високий рівень професійності протягом усього життя, знання потребують постійного оновлення, змінюються професійні проблеми, тому важливо, щоб учителі підвищували професійну кваліфікацію впродовж усього життя.

Отже, у педагогічній освіті Німеччини відбуваються зміни з метою створення єдиного європейського простору вищої освіти. У рамках реформування педагогічної освіти використовуються елементи Болонського процесу: ступенева освіта (кваліфікаційний рівень бакалавра і магістра), модульно-кредитна система під час вивчення навчальних дисциплін.

Л і т е р а т у р а

1. Terhart E. Perspektiven der Lehrerbildung in Deutschland: Abschlussbericht der von der Kultusministerkonferenz eingesetzten Kommission. – Beltz, 2000. – S. 15-23.
2. Lehrerberuf und Lehrerbildung: Forschungsbefunde, Problemanalysen, Reformkonzepte. – Beltz, 2002. – 246 S.
3. Standarts für die Lehrerbildung: bildungswissenschaften. Beschluss der Kultusministerkonferenz vom 16.12.2004. – Stuttgart. – 13 S.
4. Qualitätssicherung in der Lehre. Beschluss der Kultusministerkonferenz vom 22.09.2005. – Stuttgart. – 7 S.
5. Eckpunkte für die gegenseitige Anerkennung von Bachelor- und Masterabschlüssen in Studiengängen mit denen die Bildungsvoraussetzungen für ein Lehramt vermittelt werden. Beschluss der Kultusministerkonferenz vom 02.06.2005. – Stuttgart. – 4 S.